

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 3629/2022
26.04.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Јелице Бојанић Керкез, председника већа, Весне Станковић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници из радног односа тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Иван Ивановић, адвокат из ..., против туженог ЈП „Електропривреда Србије“, Београд, чији је пуномоћник Александар Будалић, адвокат из ..., ради исплате, одлучујући о ревизији тужиоца, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 3734/21 од 30.09.2021. године, у седници већа одржаној 26.04.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 3734/21 од 30.09.2021. године, тако што се **ОДБИЈА** као неоснована жалба туженог и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Првог основног суда у Београду П1 2713/19 од 20.05.2021. године.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени да исплати тужиоцу на име трошкова поступка по ревизији укупан износ од 86.242,58 динара, у року од 15 дана од дана пријема преписа ове пресуде.

ОДБИЈА СЕ као неоснован захтев туженог за накнаду трошкова на име одговора на ревизију.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П1 2713/19 од 20.05.2021. године, ставом првим изреке, обавезан је тужени да на име накнаде штете због мање исплаћене зараде по основу сменског рада исплати тужиоцу појединачно одређене новчане износе, са законском затезном каматом и да на досуђене износе уплати за тужиоца доприносе за обавезно пензијско и инвалидско осигурање Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање запослених (све ближе одређено у изреци). Ставом другим изреке, обавезан је тужени да исплати тужиоцу на име трошкова парничног поступка износ од 99.298,00 динара, са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде, под претњом извршења.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 3734/21 од 30.09.2021. године, ставом првим изреке, преиначена је пресуда Првог основног суда у Београду ПП 2713/19 од 20.05.2021. године, тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев тужиоца, којим је тражио да се обавезе тужени да исплати тужиоцу на име накнаде штете због мање исплаћене зараде по основу сменског рада, појединачно одређене новчане износе са законском затезном каматом и да на досуђене новчане износе уплати за тужиоца доприносе за обавезно пензијско и инвалидско осигурање Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање запослених. Ставом другим изреке, преиначено је решење о трошковима поступка садржано у ставу другом изреке пресуде Првог основног суда у Београду ПП 2713/19 од 20.05.2021. године, тако што је одбијен захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужени да исплати тужиоцу на име трошкова првостепеног парничног поступка исплати износ од 99.298.00 динара са законском затезном каматом од дана извршности до исплате и обавезан тужилац да исплате туженом на име трошкова првостепеног парничног поступка износ од 6.824,50 динара, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде. Ставом трећим изреке, обавезан је тужилац да исплати туженом на име трошкова поступка по жалби износ од 27.298,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију, као посебну, због погрешне примене материјалног права.

Тужени је благовремено поднео одговор на ревизију.

Према оцени Врховног касационог суда, ревизија тужиоца је дозвољена на основу одредбе члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку - ЗПП („Службени гласник РС“, број 72/11...18/20).

Испитујући правилност побијане пресуде, у смислу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија тужиоца основана.

У поступку пред нижестепеним судовима није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је у радном односу код туженог и у утуженом периоду послове свог радног места је обављао радећи сваки други дан од 07,00 до 19,00 часова, по 12 сати. Организација рада код туженог је била таква да на тим пословима сваког дана ради један запослени увек у периоду од 07,00 до 19,00 часова, док други запослени има слободан дан. За рад обављен у утуженом периоду тужени није исплатио тужиоцу увећану зараду од 8,9% од основне зараде према члану 38. ПКУ. Првостепени суд је на основу вештачења утврдио износе на име неисплаћене увећане зараде тужиоцу по основу сменског рада, који су досуђени првостепеном пресудом.

Првостепени суд је закључио да је тужилац радио у сменама, имајући у виду да је у утуженом периоду континуирано радио у режиму рада 12 – 36, те да су се запослени на истим пословима које је радио и тужилац, смењивали према унапред утврђеном редоследу 12 сати рада - 36 сати одмора - 12 сати рада - 36 одмора, због чега тужилац има право на увећану зараду у складу са чланом 108. став 4. Закона о раду и

члану 38. став 1. тачка 4. Посебног колективног уговора туженог у висини утврђеној вештачењем, па је применом члана 164. Закона о раду усвојио тужбени захтев тужиоца.

Међутим, другостепени суд је закључио да је у конкретном случају изостала основна карактеристика сменског рада, образац ротирања у коме запослени мењају једни друге на истом радном месту, континуирано или дисконтинуирано, тако да почетак и крај рада запосленог не почиње увек у исто време, па имајући у виду да запослени обавља увек рад у истом временском периоду од 07,00 до 19,00 часова, сваки други дан, да тужиоцу не припада утужено увећање зараде на основу сменског рада, због чега је преиначио првостепену пресуду и одбио као неоснован тужбени захтев тужиоца за исплату на име увећане зараде за сменски рад.

Врховни касациони суд је нашао да се основано ревизијом тужилаца указује да је побијана другостепена одлука донета уз погрешну примену материјалног права.

Наиме, одредбом члана 108. став 1. тачка 2. и 3. Закона о раду („Сл. гласник РС“, бр. 24/05,...75/14), прописано је да запослени има право на увећану зараду у висини утврђеној општим актом и уговором о раду и то: за рад ноћу, ако такав рад није вреднован при утврђивању основне зараде - најмање 26% од основице, за прековремени рад – најмање 26% од основице, док је ставом 4. истог члана прописано да општим актом и уговором о раду могу да се утврде и други случајеви у којима запослени има право на увећану зараду, као што је увећање зараде по основу рада у сменама. Одредбом члана 114. став 1. истог закона прописано је да запослени има право на накнаду зараде у висини просечне зараде у претходних дванаест месеци у складу са општим актом и Уговором о раду, за време одсуствовања са рада на дан празника који је нерадни дан, годишњег одмора, плаћеног одсуства, војне вежбе и одазивање на позив државног органа.

Одредбом члана 7. став 2. тачка 2. Посебног колективног уговора за „Електропривреду Србије“ („Сл. гласник РС“, бр. 15/15), прописано је да послодавац доноси одлуку о распореду, почетку и завршетку радног времена, полазећи од следећег: на радним местима где процес рада траје непрекидно, рад се организује у сменама, при чему се под сменским радом подразумева рад у две (по 12 сати) или више смена (по 6 или 8 сати) у току радног дана када на истим средствима за рад, раде наизменично најмање два запослена, или две групе запослених, при чему измена смена може бити континуирана или са прекидима током одређеног периода дана или недеља, док је одредбом члана 38. став 1. тачка 4. прописано да се основна зарада запосленог увећава за рад у сменама за 8,9%.

Према Директиви Европске уније 2003/88 – ЕС, сменски рад је дефинисан као начин организације рада у коме радници мењају једни друге на истом радном месту у складу са одређеним обрасцем, укључујући и образац ротирања, који може бити непрекидан или без прекида (континуиран или дисконтинуиран), изискујући потребу да радник ради у различито време током одређеног периода дању или ноћу, а турнус се у свом језичком значењу изједначава са сменским радом (пертурнум, по реду, редом). С обзиром на то да се под турнусом подразумева утврђен ред у коме више лица једно за другим обављају неки посао радећи наизменично и смењујући се, између ова два појма нема никакве разлике и представљају синониме. Директива Европске Уније није извор права али њена садржина помаже у тумачењу појма сменског рада који наши закони не садрже.

Имајући у виду утврђене чињенице да тужени тужиоцу није извршио увећање зараде према наведеним законским одредбама и одредбама Колективног уговора које су важиле у спорном периоду, да је тужилац у утуженом периоду радио по моделу радног времена 12/36, Врховни касациони суд налази да је првостепени суд правилно усвојио тужбени захтев и обавезао туженог на исплату тражене разлике у заради по основу сменског рада, са припадајућим доприносима. Према оцени Врховног касационог суда, када се запослени на истом послу смењују према унапред утврђеном редоследу, ради се о сменском раду. Наиме, рад у сменама је рад који се непрекидно или са прекидима ради у најмање 2 смене, било дневне или ноћне, односно таква организација рада у коме радници мењају једни друге на истом радном месту у складу са одређеним обрасцем, укључујући образац ротирања, који може бити непрекидан или са прекидима у различито време током одређеног периода дана или ноћи. Како је у конкретном случају код оваквог режима рада постојао континуитет, те имајући у виду и чињеницу да је сменски рад признат у општем акту тужене (Посебни колективни уговор за „Електропривреду Србије“), што указује између осталог да рад са наведеним моделом радног времена представља сменски рад, то је према оцени Врховног касационог суда правилан закључак првостепеног суда да тужилац, у смислу одредбе члана 108. став 4. Закона о раду и члана 38. став 1. тачка 4. Посебног колективног уговора за „Електропривреду Србије“, има право на увећану зараду у висини утврђеној општим актом и уговором о раду, у утуженом периоду, а правилно је првостепени суд обавезао туженог да за тужиоца изврши уплату доприноса за обавезно пензијско и инвалидско осигурање Републичком Фонду за ПИО.

Како је другостепени суд због погрешне примене материјалног права одбио тужбени захтев тужиоца, Врховни касациони суд је на основу члана 416. став 1. ЗПП, преиначио другостепену пресуду, одбио жалбу туженог и потврдио првостепену пресуду.

Тужилац је успео у поступку по ревизији, па тужиоцу, на основу члана 153., 154. и 163. став 2. ЗПП, припадају и одређени тражени трошкови овог поступка, који су досуђени у укупном износу од 86.242,58 динара и који обухватају трошкове на име састава ревизије од стране адвоката у износу од 18.000,00 динара према Тарифи о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката („Службени гласник РС“ бр. 121/12 ... 37/21) и на име судских такси на ревизију у износу од 27.297,03 динара и пресуду по ревизији у износу од 40.945,55 динара, према Закону о судским таксама („Службени гласник РС“ бр. 28/94 ... 95/18).

Трошкови на име одговора на ревизију нису били потребни ради вођења парнице, због чега је одбијен као неоснован захтев туженог за накнаду трошкова на име одговора на ревизију на основу члана 154. став 1. ЗПП.

На основу изнетог, применом члана 165. став 2. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у ставу другом и трећем изреке.

**Председник већа - судија
Јелица Бојанић Керкез, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић